

FARMAGAZÍN

LAWFARM REVUE
na 4 stranách!

MAJETKOVÝ PODIEL

**Právny expert LawFarm – Daniel J. Kratky
host' Martina Jurča...**

**...v relácii Farmárova nedeľa
na Rádiu Regina.**

— Aktuálna téma: —

**NEPRÁVOSTI NA DRUŽSTEVNÍKOCH:
majetkové podiely, DPL, vyrovnacie podiely atď.**

Počúvajte v nedeľu 16. júna 2013 o 16:00 hod. vo Farmárovej nedeli na Rádiu Regina.

:RÁDIO REGINA

rtv: ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA

Istota do budúcnosti?

Kedysi chodili Slováci za veľkou mláku zarobiť si peniaze. Aby mohli doma kúpiť pôdu. Považovali ju za istotu do budúcnosti. Ubehlo celé storočie a jej vnímanie ako istoty sa kamsi podelo. Na nedávnej konferencii odznelo okrem iného aj to, že z pohľadu miest a obcí predstavuje zdroj príjmov z daní. Pre poľnohospodára je základným výrobným prostriedkom. Pre občana zdrojom úžitku a pohody z krajiny. Pre vlastníka dobrou investíciou. Ale istota? To sa vraj už nenosí. Stala sa vraj tržným produktom. Vlastníci sa ju snažia speňažiť. Najlepšie – u zahraničného záujemcu. A hoci platí embargo na jej predaj do cudzích rúk, deje sa to. Ako keby našincom, ktorí na nej gazdujú nedôverovali. Nečudujem sa, aj keď nesúhlasím. Dôvera vlastníkov býva totiž otrasená napríklad nízkymi nájmi. Istotou sú pre nich peniaze, ktoré dostanú za pôdu. Ibaže – peniažky sa rýchlo rozkotúlajú...

Jedno švajčiarske príslovie vraví: „Pôdu máme v nájme od našich potomkov.“ Škoda, že to takto nevnímame aj u nás. Ešte stále je jej cena nižšia ako v inej časti únie. Zrejme o jeden a pol roka, keď sa otvorí trh s pôdou, jej cena rapídne porastie. Zabraniční investori majú o ňu veľký záujem. Je pre nich podnikateľskou istotou. Domnievam sa, že je na čase využiť podanú ruku štátu vo forme projektu Moja pôda. Aj keď prichádza päť minút pred dvanástou. Mohol by prispieť k istote do budúcnosti.

Soňa Ludvighová

Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN
ludvighova@lawfarm.info

**Kto chce hýbať svetom,
musí pohnúť najprv
sám sebou.**

SOKRATES

Čas na Augiášov chliev

Upratať ho nebude jednoduché. Pod nánosom špiny sa v ňom ukryli čisté vzťahy, jasné a transparentné konanie v dôsledku právneho folklóru. Je na čase ich očistiť. Premeniť virtuálny na reálny svet.

Prax versus zákony

Namiesto jedného právneho inštitútu sú dva. Družstvá totiž popri majetkových podieloch z transformácie evidujú družstevné podielnícké listy. Rozmotaním neforného kľbka zostanú iba podielnícké listy.

Vstupná brána

Do nášho hlavného mesta z Maďarska a Rakúska sú ňou obrobené polia. Ale aj poriadok na hospodárskych dvoroch, kde transformácia zmenila všetko. Aj maštale na sklady obilia.

Hodnota podniku

V čase, keď sa veľa záujmových skupín a osôb snaží investovať a vstúpiť do agrozortu je namieste zaoberať sa hodnotou družstva. Väčšina manažérov ju nesprávne sotožňuje s majetkom družstva.

LAWFARM REVUE

Politické dohody

Prechodný rok

Rozum v hrsti

Čerstvý vietor

V záhrade s profesorom

Rakúska záhradka

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: KRATKY GLOBAL : LawFarm, s.r.o., Protifašistických bojovníkov 11, 040 01 Košice

T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64, E: redakcia@lawfarm.info

W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright KRATKY GLOBAL : LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejnú rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Foto titulka: istockphoto.com

Čas na Augiášov chliev

Je symbolom niekoľkoročného nánosu špiny. V prenesenom význame však aj chaosu, v ktorom sa strácajú čisté vzťahy, jasné a transparentné konanie v dôsledku právneho folklóru. V prípade poľnohospodárskych družstiev v ňom kdesi zostali napríklad majetkové podiely.

Na začiatku transformácie poľnohospodárskych družstiev získali všetky oprávnené osoby majetkové podiely. Družstvá ich vypočítali napríklad na základe vloženého mŕtveho a živého inventára v čase kolektivizácie, aj odpracovaných rokov členov družstiev. Neskôr ich mali družstvá podľa zákona premeniť na družstevné podielnícké listy (DPL). Majetkové podiely by teda de facto aj de jure už nemali existovať. Stále sú však ešte realitou. Nespĺnili teda družstvá literu zákona? Odpoveď na túto aj ďalšie otázky hľadáme s odborníkom na družstevné právo Danielom J. Kratkým.

Je možné, že majetkové podiely stále jestvujú?

Najprv sa obhliadnime niekoľko rokov dozadu. V čase povinného vydania družstevných podielníckych listov vznikli dve skupiny družstiev. Jedna zákonnú povinnosť vydať DPL nespĺnila. V takom prípade treba povedať, že majetkový podiel s istotou nejestvuje. Pretože ak družstvo porušilo svoju povinnosť vydať DPL, tak majetkový podiel sa 1.6.2005 premenil na pohľadávku oprávnenej osoby voči družstvu v menovitej hodnote majetkového podielu, ktorá sa stala splatnou v celom rozsahu k 31.8.2005. Z majetkového podielu sa teda stala súdne vymáhateľná pohľadávka, ktorá je síce súdne vymáhateľná, ale je aj premlčateľná – po uplynutí štvorročnej lehoty.

Lenže vlastníci často ani nevedeli, že ich majetkové podiely sa transformovali do podoby pohľadávky, ktorú si musia uplatniť...

Ak sa o tom dozvedeli, tak zväčša až po uplynutí premlčacej lehoty. Neznamená to však, že pohľadávka zanikla. Premlčanie znamená, že toto právo - zjednodušene - nie je súdne vymáhateľné. Znamená to, že ak by oprávnená osoba žalovala družstvo o úhradu pohľadávky, tak jednoducho súdnou cestou neuspeje. Paradoxne sa družstvá, ktoré nevydali DPL dostali do lepšej situácie.

Druhou skupinou sú družstvá, ktoré vydali podielnícké listy a splnili literu zákona...

Ibaže v tom čase, keď ich právna úprava primäla vydať DPL, nemali povedzme k dispozícii osobné údaje všetkých oprávnených osôb, aby mohli previesť prípadajúcu časť DPL na ich majetkový účet v tom čase Stredisku cenných papierov. Vtedy sa DPL emitovali len v zaknihovanej podobe. Prevláda laický názor, že aj tieto družstvá porušili svoju povinnosť, pretože nepremenili majetkové podiely na DPL, keďže ich nemá oprávnená osoba na svojom majetkovom účte.

Ak družstvá spoľahlivo nevyriešia problémy spojené s majetkovými podielmi, tak sú potenciálnou korisťou špekulantov.

Družstvá mali vydať DPL nečlenom družstva. Niektoré sa však rozhodli vydať ich aj svojim členom. Teda opäť máme dve skupiny družstiev. Dôsledky pre činnosť družstiev sú iste rozdielne...

Samozrejme. Ak sa družstvo rozhodlo vydať DPL aj svojim členom, tak typický člen družstva má základný členský vklad. Keďže okrem neho mal aj majetkový podiel, tak ten sa mu pretransformoval do podoby DPL. Pre ilustráciu uvádzam zjednodušený pohľad. Povedzme, že taký člen má základný členský vklad vo výške 1000 eur a DPL v nominálnej hodnote 1 000 eur. Ak družstvo vytvorí zisk, tak sa takýto člen bude podieľať na zisku svojím základným členským vkladom aj časťou, ktorá pripadá na jeho podielnícké listy. Ak by člen z družstva vystúpil, tak namiesto členského vkladu dostane vyrovnací podiel a DPL mu zostane.

Druhou skupinou sú družstvá, ktoré nevydali DPL členom. V takomto prípade mal člen družstva základný členský vklad

a aj majetkový podiel. Ten majetkový podiel ako keby vložil naspäť do družstva a získal ďalší členský vklad alebo ďalšiu majetkovú účasť. To znamená – opäť príklad na ilustráciu, že z hľadiska menovitej hodnoty má základný členský vklad vo výške 1000 eur a ďalší členský vklad alebo ďalšiu majetkovú účasť tiež vo výške 1000 eur. Ak sa bavíme o výplate zisku či vyrovnacieho podielu, tak rozdiel je evidentný. Zjednodušene povedané - v družstvách, v ktorých nevydali DPL svojim členom vo väčšine prípadov z družstva inkasujú väčší vyrovnací podiel ako tam, kde družstvá vydali DPL aj svojim členom.

Legislatíva však jasne stanovuje, za akých podmienok môže vzniknúť ďalší členský vklad. Sú podľa vašich skúseností splnené tieto požiadavky pri premene majetkových podielov na ďalší členský vklad?

Premena majetkových podielov na ďalší členský vklad nepatrí medzi práva člena, ktoré vyplývajú priamo zo zákona. Aby sa takýto akt v družstve mohol udiť, musia Stanovy jasne definovať, za akých podmienok môže ďalší členský vklad vzniknúť. Analyzovali sme väčšinu Stanov družstiev na Slovensku a zistili sme, že veľká väčšina z nich sa ďalším členským vkladom vôbec nezaobera, alebo obsahujú len formuláciu, že „člen môže mať okrem základného členského vkladu aj ďalší členský vklad“. Keďže zákon v prípade ďalšieho členského vkladu odkazuje družstvá na úpravu v Stanovách, a ak v nich absentujú podmienky, tak ďalší členský vklad nemal na základe čoho vzniknúť. Aj keď povedzme v myšliach členov družstva jestvuje, tak reálne neexistuje.

Tak to je chaos, ktorý zrejme treba odstrániť a navodiť poriadok...

Iste, ale obávam sa, že čistiť tento Augiášov chliev s nánosom 20-ročného právneho neporiadku bude mimoriadne zložitá. Veď si len vezmite príklad: Novela transformačného zákona vykonaná zákonom č. 3/2005 Z. z. (s účinnosťou od 1. 2. 2005) upravila, že družstvá, ktoré neemitovali DPL do tej doby, boli povinné ich vydať do 31. 5. 2005. Inak povedané, k tomuto dňu boli niektoré

Daniel J. Kratky:

“**Upratať Augiášov chliev znamená vydať DPL všetkým, ktorým boli vypočítané majetkové podiely. Definitívny poriadok sa však dosiahne iba zbúraním tohto chlieva a postavením nového subjektu. Napríklad vo forme obchodnej spoločnosti ako a.s. alebo eurodružstva.**”

Právne normy vravia:

- Družstvo splnilo svoju zákonnú povinnosť vtedy, ak do 31.5.2005 došlo k emisii DPL.
- Nie je podstatné, či jednotlivé DPL skončili na majetkovom účte oprávnenej osoby. Ale všetky majetkové podiely sa k dátumu emisie DPL zmenili na DPL.
- Treba rozlišovať medzi pojmami deň emisie DPL a deň vydania DPL. Emisia DPL v zásade nesúvisí s tým, či samotnú DPL oprávnená osoba reálne nadobudla do majetku. Inak povedané - či jej ju družstvo previedlo na majetkový účet.
- Keďže vlastnícke právo je chránené Ústavou SR, nepremŕčuje sa. Preto právo na vydanie DPL je možné voči družstvu kedykoľvek uplatňovať. Aj dnes.
- Uplatniť právo na vydanie DPL môže oprávnená osoba, či dedič alebo i tretia osoba, ktorá vstúpila do práv a povinností oprávnenej osoby. Na druhej strane - ak družstvo porušilo povinnosť emitovať DPL, majetkové podiely sa zmenili na pohľadávky.

družstvá v omeškaní s plnením svojej zákonnej povinnosti 8 rokov a 7 mesiacov.

Vráťme sa ale k spomenutému ďalšiemu členskému vkladu. Keby mali členovia vedomosť o tom, že im vlastne ďalší členský vklad nevznikol, zrejme sa žiaden z nich neobráti na súd, aby dostal jasnú odpoveď. Išli by de facto proti sebe. Takže v družstvách sa udomácnil právny folklór, ktorý navodzujú taký status quo, že sa jednoducho vraví: ty máš základný členský vklad a ty zase aj ďalší členský vklad. Všeobecne sa takýto status quo akceptuje. Je to však iba právny folklór, ktorý je základom pre vznik virtuálnych členských vkladov a nemá to nič spoločné s reálnym svetom.

S majetkovými podielmi sa však v súčasnosti obchoduje...

Majetkové podiely alebo presnejšie nároky z nich vyplývajúce skupujú najmä tí, ktorí vedia, aký postup vo vzťahu k družstvu podniknúť na to, aby bol majetkový podiel transformovaný do DPL alebo do niečoho iného. Družstvá sú konfrontované so žiadosťami o vydanie DPL. Príklad z praxe: majetkový podiel v nominálnej hodnote 20 tisíc eur kúpil záujemca za 200 eur od majiteľa, respektíve dediča. Ten je rád, že z toho niečo má keďže mu družstvo oznámilo že jeho nárok na DPL zanikol. Ale nový majiteľ práv majetkového podielu však chce DPL

v nominálnej hodnote majetkového podielu. Noví majitelia skúmajú aj to, či z majetkového podielu nie je pohľadávka, a či v družstve naozaj vznikli ďalšie členské vklady. Ak družstvá spoľahlivo nevyriešia problémy spojené s majetkovými podielmi, tak sú potenciálnou korisťou špekulantov. Ale špekulantov v tom dobrom slova zmysle, pretože starať sa o svoje práva je normálne. Majetkový podiel v rukách niekoho, kto ovláda svoje zákonom stanovené práva je vo väčšine prípadov dobrým nástrojom voči družstvu na to, ako družstvu pripraviť horúce chvíle.

Právne upratovanie je teda reálne na programe dňa. Lebo členská základňa je v pohybe...

Samozerejme. Ak chceme urobiť definitívne upratovanie, treba Augiášov chliev zbúrať a postaviť na tom istom mieste nový napr. v podobe družstva zmeneného na eurodružstvo, s.r.o. alebo akciovú spoločnosť. Ak chceme urobiť len veľké upratovanie, treba vydať DPL všetkým tým osobám, ktorým ako oprávneným osobám boli vydané majetkové podiely a nemajú ešte DPL.

Za rozhovor ďakuje
Soňa Ludvighová

Prax versus zákony

Predstavou zákonodarcu bola premena všetkých majetkových podielov z transformácie poľnohospodárskych družstiev na družstevné podielnické listy (DPL). Táto predstava sa však nestala skutočnosťou v plnom rozsahu. A tak dnes mnohé družstvá evidujú aj majetkové podiely aj družstevné podielnické listy.

KRÁTKY EXKURZ

Vráťme sa najprv pár slovami k začiatkom transformácie. Majetkové podiely museli podľa transformačného zákona vydať všetky poľnohospodárske družstvá vo vtedajšej spoločnej republike Čechov a Slovákov. Ale iba na Slovensku sa ustanovením novely transformačného zákona premenili na družstevné podielnické listy. Ústavný súd Slovenskej republiky odobril ich vydanie namiesto majetkových podielov všetkým oprávneným osobám takto: „Uplatneniu ústavnej zásady o rovnakom zákonnom obsahu a ochrane vlastníckeho práva všetkých vlastníkov“ ne-

Namiesto jedného právneho inštitútu máme dva. Družstvá totiž dodnes evidujú majetkové podiely popri družstevných podielnických listoch.

bráni modifikácia obsahu vlastníckeho práva, ktorá vyplýva priamo zo zákonov a možno ju považovať za pojmové obmedzenie vlastníckeho práva. V dôsledku uplatnenia tejto ústavnej zásady bolo teda možné nabrádiť majetkové podiely oprávnených osôb v družstvách ich kapitalizáciou do cenných papierov, predstavujúc majetkovú účasť oprávnených osôb v družstvách.“

Ústavný súd Českej republiky naproti tomu v rovnakej veci dospel k záveru, že „uvedená novela transformačného zákona porušuje jeden zo základných princípov právneho štátu, a to princíp právnej istoty a dôvery v právo.“ Preto dnes v Českej republike nemajú ani podielnické listy, ani majetkové podiely. Tamojšie družstvá boli povinné ich do určitého dátumu vyrovať. V Slovenskej republike je však situácia iná a možno povedať, že transformácia družstiev sa skôr skomplikovala ako zjednodušila.

Vlastník majetkového podielu mal do novely transformačného zákona (264/1995) právo na vydanie majetkového podielu do 7 rokov od schválenia transformačného projektu. Predmetnou novelou sa však ustanovila povinnosť družstiev emitovať družstevné podiel-

nické listy namiesto majetkových podielov oprávnených osôb a ich vydanie. Zákon definoval družstevný podielnický list ako deklaratórny cenný papier, s ktorým sú spojené práva na zisk, informácie či likvidačný zostatok. Poľnohospodárske družstvá boli povinné tak vykonať do 31. mája 2005. V opačnom prípade sa majetkové podiely oprávnených osôb premenili na pohľadávky.

ROZMOTAJME KLBKO

V období emitovania DPL bolo možné predmetné cenné papiere emitovať len v zaknihovanej podobe a teda oprávnené osoby boli povinné k vydaniu DPL zriadiť účet majiteľa zaknihovaných cenných papierov vedený centrálnym depozi-tárom a informovať družstvo o údajoch potrebných k zápisu emitovaných DPL na predmetný účet. Predmetným zápisom na účet majiteľa došlo k vydaniu DPL. Treba povedať, že zákon rozlišuje pojem emisia cenného papiera a vydanie. Dňom emisie je deň, keď môže dôjsť k vydaniu cenného papiera prvému nadobúdateľovi. Deň emisie určuje jeho emitent a teda - družstvo. Naproti tomu deň vydania je deň, kedy bol zaknihovaný cenný papier pripísaný na účet majiteľa a splnil zákonom stanovené náležitosti. Zákon však nestanovil sankciu pre vlastníkov majetkových podielov v prípade, ak si

Vlastnícke právo k majetkovému podielu je nepremlčateľné. Rovnako je nepremlčateľná aj hodnota samotného transformovaného majetku.

túto povinnosť nespĺnia. Preto aj dnes jestvuje mnoho vlastníkov majetkových podielov, ktorým DPL vydané byť nemohli. Nastal stav, ktorý trvá u väčšiny družstiev a oprávnených osôb dodnes. Teda - družstvá síce DPL emitovali, ale zostal určitý počet oprávnených osôb, ktorým DPL vydané byť nemohli. To, čo chcel zákonodarcu vydaním DPL vyriešiť, sa ešte viac zamotalo. Nastal čas toto neforemné kĺbko rozmotať.

JUDr. Ing. Lukáš Hraňo

konateľ
KRATKY GLOBAL : LawFarm, s.r.o.

Foto: archív FM

Dôležité

Zákon výslovne neupravuje, ku ktorému dňu dochádza k premene majetkového podielu na DPL. Z jeho ustanovenia však vyplýva, že ak nedôjde k emisii DPL do 31. mája 2005, transformačné majetkové podiely sa ex lege menia dňom 1. júna 2005 na pohľadávky. Teda - všetky transformačné podiely sa dňom emisie DPL premenili na cenné papiere aj napriek tomu, že mnohým osobám neboli pripísané na účet.

Ak si oprávnená osoba nespĺnila povinnosť otvoriť účet majiteľa cenných papierov, má aj napriek tomu právo na vydanie DPL bez akéhokoľvek časového obmedzenia. Z toho vyplýva, že dnes by družstvá, ktoré emitovali DPL nemali evidovať vlastníkov majetkových podielov. Iba vlastníkov DPL. Lebo majetkové podiely oprávnených osôb sa dňom emisie DPL premenili na DPL aj napriek tomu, že časti vlastníkov DPL neboli tieto cenné papiere vydané.

Zoznam podielnikov

Čitateľ sa nás pýta: „Podielnik družstva (nie je členom družstva, ale prenajíma družstvu 10 ha pôdy) nás žiada o zaslanie zoznamu podielnikov nášho družstva. Podozrievame ho, že ho chce poskytnúť istej finančnej skupine, ktorá skupuje družstevné podielnícke listy (DPL), lebo sa nevie dopátrať vlastníkov DPL. Naše podielnícke listy sú v podobe listinnej. Ako máme postupovať?“

Na otázku odpovedá právnička JUDr. Bronislava Kubišová. Pište nám na redakcia@lawfarm.info

Vašu otázku možno rozdeliť do dvoch rovín. Prvá sa zaoberá faktom, že kto vedie zoznam vlastníkov DPL v prípade, že DPL sú listinné. Druhou rovinou je vlastne vaša otázka - či má vlastník DPL nárok na to, aby mu družstvo poskytlo takýto zoznam. V každom prípade však platí, že zoznam vlastníkov DPL, bez ohľadu na to, či ide o zaknihované alebo listinné, nie je zoznamom verejným.

V prípade zaknihovaných DPL vedie tento zoznam a evidenciu ich vlastníkov Centrálny depozitár cenných papierov SR (CDCP), ktorý v rámci svojej činnosti môže:

- evidovať zaknihované cenné papiere v registroch emitentov
- evidovať majiteľov zaknihovaných cenných papierov na účtoch majiteľov a údaje o cenných papieroch na klientských účtoch členov v rozsahu stanovenom zákonom o cenných papieroch
- evidovať zmeny na účtoch majiteľov v rozsahu ustanovenom zákonom o cenných papieroch a na klientských účtoch členov

Ak sú DPL v listinnej podobe vedie zoznam vlastníkov podielníckych listov samotné družstvo. Takýto zoznam obsahuje bezo sporu aj osobné údaje vlastníkov DPL, čo je jedným z dôvodov, prečo podielnik nemôže do tohto zoznamu nahliadať. Zároveň treba uviesť, že súčasná právna legislatíva neobsahuje žiadne zákonné zmocnenie, ktoré by takýto nárok na strane podielníka zakladalo. Zoznam vlastníkov DPL je neverejný, utajovaný a má ho len emitent, ktorý podielnícke listy vydal – teda družstvo.

Družstvo nemá povinnosť, ba dokonca družstvo nesmie zverejniť takýto zoznam vlastníkov DPL, ani ho poskytovať tretím osobám. Ak by tak učinilo, dochádzalo by k úniku informácii, ktoré sú chránené osobitným zákonom (Zákon o ochrane osobných údajov) a ktoré predstavujú obchodné tajomstvo emitenta teda družstva. Podielnik môže požiadať družstvo o potvrdenie o počte ním vlastnených DPL v zmysle zápisu v zozname vlastníkov DPL obdobne ako vydáva v prípade zaknihovaných DPL aj CDCP, a to za úhradu vecných nákladov s tým spojených.

**Bronislava
Kubišová:**

“

Družstvo nesmie zverejniť zoznam vlastníkov DPL, ani ho poskytovať tretím osobám. Vlastníkovi DPL môže poskytnúť len informáciu o počte ním vlastnených DPL.

Foto: Archív FM

Vstupná brána

V tejto rubrike predstavujeme úspešné poľnohospodárske družstvá v súťaži najlepších manažmentov TOP AGRO. Dnes vás pozývame k slovensko – rakúskej a slovensko – maďarskej hranici. V 17. ročníku súťaže sa totiž Podielnícke družstvo Dunaj, ktoré je vstupnou bránou do hlavného mesta Slovenska, dostalo do prvej desiatky v rebríčku sto najlepších poľnohospodárskych firiem.

Foto: Milan Debnár

Každý návštevník hlavného mesta prichádzajúci po diaľnici z Rakúska či Maďarska si ako prvé všimne okrem siluety mesta vzorne upravené chotáre Podielníckeho družstva Dunaj. Na polovicu ich pretína práve diaľnica.

TRANSFORMÁCIA MENILA VŠETKO

Podnik začal písať svoju históriu už v roku 1976, keď sa zlúčili poľnohospodárske družstvá Jaroviec, Rusoviec, Čunova a Petržalky. O štyri roky k nemu pričlenili aj Štátny majetok Petržalka, čím sa podstatne zmenila územná pôsobnosť družstva na celé územie mestskej časti Bratislavy – Petržalky a celého predmestia.

V roku 1992 sa všetko zmenilo a od roku 2006 je podielníckym družstvom. Kým predtým sa zaoberalo najrôznejšími aktivitami, okrem rastlinnej a živočíšnej výroby aj pridruženou výrobou, ako bolo vtedy zvykom, v nových podmienkach sa uskutočnila transformácia, ktorá preverila efektivitu každého úseku. Výsledkom je nielen skutočnosť, že sa podnik zbavil všetkých neefektívnych prevádzok a zoštíhlil sa na 38 pracovníkov. „*Tí tvoria kolektív*“, hovorí výkonný riaditeľ

Niekdajšie maštale sa zmenili na sklady obilia

Ing. Ladislav Róka, „*na ktorý sa dá v každej situácii spoľahnúť*.“ V administratívne pritom pracujú len tri osoby. Dôležitá je aj skutočnosť, že 37 členov družstva vlastní 100 percent, z toho 1 člen 98,2 percent hlasovacích práv. Zo skupovania družstevných podielníckych listov určitými skupinami podnikateľov preto obavy mať nemusia.

Obyvatelia Petržalky nemajú ďaleko za vitamínmi

Keďže družstvo je v tesnej blízkosti najväčšieho slovenského sídliska Petržalka, dozvedala sa v minulosti verejnosť o jeho existencii najmä prostredníctvom negatívnych správ. Málokto mestský človek pochopí, že živočíšna výroba sa spája aj s charakteristickým zápachom, vyvázaním hnoja na polia a podobne. To však nebol hlavný dôvod, prečo sa tu so živočíšnou výrobou rozlúčili. Zmenil sa aj samotný areál. Rekonštrukciu prešla každá budova, z maštali sa stali sklady na obilniny, komunikácie sú spevnené, blato na dvore sa stalo jednoducho minulosťou. Len jedna jediná stena na bývalej maštali sa škerí olúpanou omietkou a presvitajúcimi tehľami. „*To si nechávame na ukážku, aby si všetci uvedomili, ako to tu kedysi vyzeralo*“, prezradil výkonný riaditeľ Ing. Ladislav Róka.

Na takmer polovici výmery zo 4073 hektárov pestujú družstevníci kukuricu, na zvyšku potravinársku a tvrdú pšenicu, repku olejnatú, jarný jačmeň, raž a sóju. Väčšina produkcie putuje tam, kde ju dokážu patrične ohodnotiť – do zahraničia. Aby bol výpočet úplný, treba spomenúť aj 11 hektárov sádov, z ktorých produkcie sa tešia nielen členovia družstva ale aj obyvatelia Rusoviec, ktorí si už zvykli v jeseni chodiť sem nakupovať (aj naoberať) jablká odrôd Idared či Spartan a slivky.

VZÁČNE HNIEZDISKA

Ani s rastlinou výrobou to však nemajú na ružiach utlané. Situáciu komplikuje výskyt vzácného vtáka dropa fúzatého. Areál jeho výskytu zasahuje z Maďarska a Rakúska aj do chotárov družstva. Konkrétne na územie Sysľovské polia, ktoré majú rozlohu 1772,9 hektárov. To okrem iného v sebe zahŕňa, že môžu na ochranu porastov používať len povolené chemické prípravky, ktoré sú drahšie, ako bežne používané. Navyše v čase od 1. marca do 31. júla v hniezdnych lokalitách dropa je vylúčená akákoľvek hospodárska činnosť. To samozrejme len v prípade, že drop tu zahniezdi. Hniezdi v susednom Maďarsku a na Slovensko prichádza skôr v zimných mesiacoch.

Zdroj: KPN

Výkonný riaditeľ družstva Ing. Ladislav Róka prezrádza, že transformáciu ukončili

Všetky práce zvládajú vlastnou technikou

Hodnota firmy

V čase, keď sa veľa záujmových skupín a osôb snaží investovať a vstúpiť do poľnohospodárskeho odvetvia sa natíska otázka - akú hodnotu má môj podiel v družstve či celé naše družstvo? Väčšina manažérov hľadá odpoveď v súvahe a zväčša stotožňujú hodnotu poľnohospodárskeho družstva s majetkom družstva. Lenže hodnota firmy sa odvíja od viacerých faktorov.

Hodnotu firmy ovplyvňuje viacero faktorov. Sú nimi: 1) potenciál majetku; 2) potenciál pôdy (jej rozloha, kvalita či vlastníctvo, resp. kvalita nájomných zmlúv); 3) čistý dlh; 4) kvalita manažmentu a ľudí, ktorí tam pracujú; 5) spôsob vyrovnania sa s transformačným procesom a forma podnikania (družstvo, s.r.o., a.s.).

Dnes sa pozrieme na majetok bez vlastníctva pôdy a na budúce na iné faktory.

POTENCIÁL MAJETKU

Pohľad na majetok vychádza najmä z toho, koľko tržieb a následne zisku sa dokáže z neho vyprodukovať. Pomer majetku ku tržbám by sa mal pohybovať v súčasnosti okolo 1,3. To znamená, že keď je hodnota majetku vo výške 1 milión 300 tisíc eur, tak by z neho mali byť tržby milión eur. Samozrejme, že záleží od štruktúry výroby. Ale ak niekto povie, že veľa investoval a dokáže z toho majetku vyrobiť len polovicu potenciálnych tržieb, je to ukážka neefektívne využívaného majetku, prípadne nesprávne nasmerovanej investície. Lebo majetok, ktorý netvorí zisk je skôr na ťarchu ako výhodou či hodnotou.

Kľúčové faktory pri ohodnocovaní podniku:

MAJETOK

PŮDA

DLHY

ĽUDIA

TRANSFORMÁCIA

Možno sa to bude zdať niekomu priťahnuté za vlasy, ale slovenský trend v posledných rokoch napovedá, že využívanie európskych peňazí prispelo k zhromažďovaniu majetku bez žiaduceho efektu. Investovalo sa povedzme do rekonštrukcie maštálí, ale tvorí sa v nich strata. Odpovedí na otázku, prečo je to tak, je niekoľko. Patrí k nim aj to, že mnohé subjekty si na modernizáciu z európskych peňazí museli požičať. Aby mohli investície spolufinancovať. A tak zo zisku splácajú neefektívne dlhy.

Nikto nikoho za to neviní, lebo v uplynulých rokoch sa žiadalo využiť európske peniaze na modernizáciu podkapitalizovaného poľnohospodárstva. Okrem toho v čase, keď sa rozhodovalo o investíciách boli ceny vstupov aj výstupov niekde inde, ako po dokončení investície.

Ak chcú manažéri vytvoriť z majetku potrebný zisk na rozvoj firmy a výplatu dividend, mali by sa riadiť takými princípmi, ktoré im to zabezpečia. Sú nimi **optimálna veľkosť**, **vysoká efektívnosť** a **vzájomná synergia** ich majetku.

OPTIMÁLNA VEĽKOSŤ

Najideálnejšou veľkosťou je nulový majetok. V poľnohospodárstve je to však nereálne. Vždy platí ale to, čo skoro v každom bežnom podnikaní - vlastný majetok by mal byť čo najmenší. Zrejme ste už hľadali odpovede na otázky typu: Obrábam 700 hektárov vlastnej ornej pôdy - mám kúpiť kombajn (navýšiť tak majetok) lebo 50 % preplatia z projektu alebo využívať kombajnové služby? Mám investovať do vlastnej sušičky, ak ma vždy pri sušení „oberú“ o 5% úrody? Alebo - oplatí sa rekonštrukcia maštale? Odpovede na tieto otázky by mal vždy dať objektívny ekonóm podniku. Mal by zrátať náklady, výnosy a uviesť riziká oboch variantov a jasne povedať, aký vplyv bude mať investícia na ziskovosť firmy.

VYSOKÁ EFEKTÍVNOSŤ

Koľko zisku nám má tvoriť daný majetok je skryté v tzv. **EV/EBITDA** (ekonomická hodnota / zisk pred zdanením, úrokmi a odpismi). To jasne ukáže, či ide o maje-

Ing. Rastislav Klembara

finančný expert

KRATKY GLOBAL : LawFarm s.r.o.

Foto: Archív FM

Tržná hodnota podniku nezávisí len od výšky jeho majetku. Dôležitý je výnos, ktorý možno z toho majetku v budúcnosti vytvoriť. Vždy si treba dobre premyslieť, do čoho investovať a - čo napokon prinesie podniku tak potrebný zisk.

tok, ktorý sa efektívne využíva. Ak dokáže poľnohospodársky subjekt z majetku vo výške 1 milión eur tvoriť EBITDA vo výške 120 000 - 160 000 eur (15 - 20% z hodnoty majetku), tak to je dôkazom vysokej efektívnosti využívania vlastného majetku v poľnohospodárstve

VZÁJOMNÁ SYNERGIA

Napríklad investícia do bioplynovej stanice súvisí na jednej strane s majetkom na vstupe (stroje, maštale, silážne jamy a podobne) a na strane druhej s majetkom na výstupe (kde sa využíva teplo z bioplynky). Pri zaradení takejto investície do portfólia majetku by sa malo pamätať na to, že nový majetok bude prinášať sám o sebe potrebný zisk a zároveň zvýši výnosnosť aj ostatného majetku v podniku.

Stípek Jána Škorňu

Rakúska záhradka

Bol som sa pozrieť na rakúskych farmárov. Mnohí z nás tam už boli. Zrejme každý obdivoval, ako je celá krajina obrozená. S nemeckou dokonalosťou a precíznosťou je tam postarané o každý kúsok zeme. Žiaden neporiadok. Je za tým národná tradícia, vzťah k pôde a veľa poctivej roboty. Veľakrát som počul o tom, že majú oveľa vyššie dotácie,

Aj tam sú poľnohospodári v robote od rána do večera. Aby dokázali všetko obrobiť. Vidno však, že každá piad' zeme má dobrého gazdu.

ba aj ceny za svoje produkty. Že sa majú neporovnateľne lepšie... To je pravda. Ale keď sa na nich pozriete lepšie, zistíte, že ani im nič nepadá z neba a naozaj sa narobia. Navyše mám pocit, že oveľa menej špekulujú a viac sa spoliehajú na to, že si zarobia peniaze robotou. Farmári majú väčšinou malícké výmery polí, sádov, viníc a stáda zvierat sú v početnosti neporovnateľné s našimi veľkochovmi. Navyše sa naučili prispôbovať dobe a mnohí poskytujú aj služby v agroturistike. Takže tí, ktorí robia motykou, dokážu ubytovať turistov, poskytnú im stravovanie a samozrejme im predajú aj svoje farmárske produkty. Prirodzene za ceny, o ktorých sa našim farmárom môže len snívať a nám nakupujúcim sa oči pretočia. Lenže oni sú milí, ochotní a ak nevieťte po nemecky, skúšajú to s angličtinou. A tak si Rakúšania ale aj slovenskí turisti s oveľa nižšími príjmami ochotne priplátia za rakúsku domácu kvalitu. Veru máme sa z „rakúskej záhradky“ čo učiť.

Konfrontácie v EÚ

Prechodný rok

Informácia, že reforma Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) vstúpi do platnosti s ročným oneskorením, zdvihla adrenalín poľnohospodárom najmä v nových krajinách Európskej únie. Čo sa však bude diať v roku 2014?

Eurokomisár pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Dacian Cioloș posunul pôvodný termín z januára 2014 na január 2015. Aby zabránil vzniku legislatívneho vákuu určil rok 2014 za prechodné obdobie. Aj na to sa ale treba pripraviť.

Opätovné čakanie

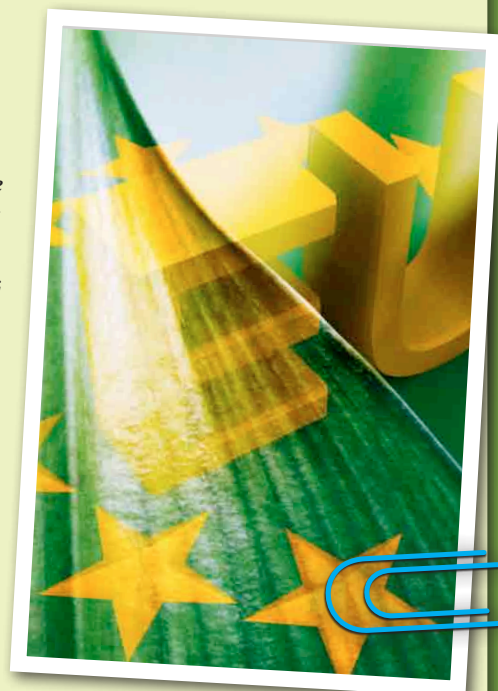
Podľa slov Mariána Záhumenského, poslanca Národnej rady SR (NRSR), sa netreba prechodného obdobia obávať, pretože projektové podpory by mali plynule pokračovať aj v roku 2014. On sám s negatívnym dosahom na slovenské poľnohospodárstvo nepočíta. Ďalej uviedol, že budúci rok budú môcť poľnohospodári čerpať aj neprojektové podpory. „Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR intenzívne pracuje na príprave nového Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020. Avšak jeho prijatie a začiatok implementácie sú priamo podmienené termínom prijatia legislatívy EÚ. Momentálne sa napreduje v implementácii Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, z ktorého sa prostriedky na projektové opatrenia čerpajú až do roku 2015. V oblasti neprojektových podpôr môžu členské štáty v prechodnom roku realizovať podľa pravidiel terajšieho nariadenia o podpore rozvoja vidieka opatrenia ako LFA, Natura 2000 a rámcovú smernicu o vodách, Agroenvironmentálne opatrenia, Dobré životné podmienky zvierat, či Lesnícko-environmentálne opatrenia,“ spresnil M. Záhumenský. Odmieta aj skutočnosť, že by mohlo dôjsť k ohrozeniu vyplácania priamych platieb a uisťuje: „Ministerstvo pôdohospodárstva a Pôdohospodárska platobná agentúra už v súčasnosti pripravujú podmienky pre hladký priebeh implementácie a poskytovania priamych platieb.“

Nezodpovednosť úradníkov?

Poľnohospodári už takí optimistickí nie sú. Nepáči sa im, že ďalší rok budú musieť čakať na podporu poddimenzovaných odvetví, ktorú im nová legislatíva sľubuje.

Kritikou nešetří ani Ivan Oravec, predseda PD Devio v Nových Sadoch. Ročné oneskorenie hodnotí ako

nezodpovednosť bruselských úradníkov a prechodné obdobie ako pokračovanie diskriminácie roľníkov. „Veď tí, čo majú iba rastlinnú výrobu budú znova zvýhodnení oproti tým, čo ešte zostali verní aj živočišnej výrobe, výrobe špeciálnych plodín a teda aj zamestnanosti ľudí na vidieku. V prechodnom období práve tieto dve oblasti zostanú i naďalej bez podpory, pretože pravdepodobne môžeme iba snívať o tom, že by sme zo štátneho rozpočtu mohli v budúcom roku na podporu týchto činností získať niekoľko desiatok miliónov eur. Hrozí ďalšie znižovanie produkcie a teda aj zamestnanosti a ďalšie znižovanie podielu našich potravín v obchodných sieťach,“ uviedol I. Oravec. I keď vyjadril porozumenie nad zložitou dosiahnutia dohody v rámci EÚ 27, oneskorenie legislatívy vníma ako nezodpovedné. „Pripadá mi to tak, ako keby v Európskej komisii nebol nikto za nič zodpovedný, keď si môže termíny plnenia úloh posúvať podľa vlastných predstáv. Chápem, že Európska rada musí hľadať kompromis v kolektíve 27 európskych štátov. Ale ak ho nájde, nechápem prečo ešte musia prebiehať siahodlhé rokovania medzi Európskou komisiou (EK), Európskou radou (ER) a Európskym parlamentom (EP). Veď vždy platila a bude platiť zásada, že kto platí, ten aj rozhoduje. A komisii aj parlament platia štáty únie. Osobne si myslím, že pri takomto štýle práce nás kríza tak ľahko neopustí. Nehovoriac o tom, že obrovské peniaze z rozpočtu EÚ sa vynakladajú na administratívu EK a EP. A mám pocit, že nie vždy sú občanom únie za tieto peniaze poskytnuté adekvátne služby. Stačí sa pozrieť na niekedy viac ako poloprázdne lavice v Európskom parlamente,“ neskrýva I. Oravec svoje rozhorčenie.

Pravidlá prechodného obdobia

- Pravidlá prechodného obdobia sa dotýkajú tak vyplácania priamych platieb ako aj prostriedkov určených pre rozvoj vidieka.
- V oblasti priamych platieb je vďaka prechodným opatreniam v prípade žiadostí týkajúcich sa roku 2014 možné predĺžiť platnosť hlavných prvkov existujúcich schém, akými sú režim jednotnej platby (SPS), režim jednotnej platby na plochu (SAPS), viazané režimy, ale aj schémy pridelované ako osobitná podpora podľa článku 68.
- V prípade rozvoja vidieka treba ustanoviť prechodné pravidlá na vymedzenie prenosu aktuálnych opatrení do ďalšieho programového obdobia a ich financovanie z nového finančného rámca. Tieto pravidlá okrem toho vymedzujú základné pravidlá a pravidlá krížového plnenia, ktoré sa majú uplatňovať v roku 2014. Prechodné opatrenia obsahujú aj ustanovenia týkajúce sa možnosti členských štátov presúvať prostriedky medzi piliermi.

Členský štát

Strop pre priame platby v roku 2014 (tis.)

Belgicko	544 047
Dánsko	926 075
Nemecko	5 178 178
Grécko	2 063 187
Španielsko	4 833 647
Francúzsko	7 586 341
Írsko	1 216 547
Taliansko	3 953 394
Luxembursko	33 661
Holandsko	793 319
Rakúsko	693 716
Portugalsko	557 667
Fínsko	523 247
Švédsko	696 487
Spojené kráľovstvo	3 548 576
Bulharsko	642 103
Česká republika	875 305
Estónsko	110 018
Cyprus	51 344
Lotyšsko	168 886
Litva	393 226
Maďarsko	1 272 786
Malta	5 239
Poľsko	2 970 020
Rumunsko	1 428 531
Slovinsko	138 980
Slovensko	377 419

Kristýna Šmehýlová

Dacian Ciolos - eurokomisár pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
“ Dúfam, že koncom júna dôjde k politickej dohode.

Marián Záhumentký - poslanec NR SR
“ Prechodný rok nebude mať vplyv na vyplácanie podpôr.

Ivan Oravec - predseda PD Devio Nové Sady
“ Oneskorenie nástupu nového programového obdobia SPP bude mať negatívny dosah na naše poľnohospodárstvo.

Komentár

Politické dohody

Budúcnosť Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) je pre poľnohospodárov z EÚ – 27 životne dôležitá. Dokazuje to aj množstvo podaných pozmeňovacích návrhov k jej legislatívnym návrhom. Bolo ich takmer osem tisíc.

Enormný záujem zasiahnuť do legislatívy asi nikoho neprekvapil. Veď to, čo politici v tomto roku odsúhlasia, bude počas nasledujúcich siedmich rokov nemenné. Slovensko ako súčasť európskej dvadsať sedmičky nie je výnimkou. A aj pre nás je rok 2013 významným medzníkom. Ak to zbabreme, budeme nasledujúcich sedem rokov zase plakať. Ale ak zoberieme rozum do hrsti, dáme chlebovému odvetviu opäť šancu. Treba si však úprimne odpovedať na otázku: Naozaj môže za všetku skrivodlivosť Brusel?

Tamojší úradníci nás už nespočetne krát presvedčili o ich nesprávnych rozhodnutiach. Veď ešte nebol rok, aby sme nemuseli čeliť nejakej kríze. S potravinovými

škandálmi sa vrece roztrhlo. V súčasnosti medializovaná predražená bioenergia je len ďalšou kvapkou v mori. Samozrejme, na všetky chyby dopláca občan. Spotrebiteľia záplavou nekvalitných potravín, roľníci úpadkom odvetvia. Pokiaľ v roku 2002 zamestnávalo slovenské poľnohospodárstvo viac ako sto tisíc ľudí, dnes ich počet klesol pod polovicu.

Keď sa prejdeme našou krajinou, vidíme prevažne plochy osiate obilím, repkou, kukuricou, ale len minimálne sa stretne s krmovinami, zemiakmi či strukovinami. Zelenina či ľan vymizli z našich polí skoro úplne, chmeľu či ovocných sádov je ako šafranu. Maštale zívajú prázdnotou, pracovníkov v rezorte ubúda. Dovážame komodity, u ktorých sme kedysi dosahovali sebestačnosť. Naopak, v starých členských štátoch výroba napreduje, produkcia stúpa. Držia zamestnanosť a vo výrobe potravín sú sebestační.

Znamená to snáď, že poľnohospodári zo Slovenska sú horší gazdovia? Vôbec nie. Problémom je, že sa zaslepene odvolávame na Brusel. Diskri-

Foto: archiv FM

minácia nových členských štátov je očividná, aj štatisticky dokázaná. Prepočty hovoria, že staré členské štáty dostávajú v priemere o štyridsať až päťdesiat percent vyššie dotácie na hektár ako my. Ale to, na čom nás Brusel dostal na kolená, sme si mali vybojovať v rámci národnej politiky. Inak to urobili Poľiaci, Maďari, či Rakúšanovia. Úľavy na daniach, znížené úvery, zvýhodnené úvery – to je len zopár opatrení, ktoré prijali, aby lepšie znášali znevýhodnené podmienky SPP. Tajomstvom ich úspechu je silná národná podpora odvetvia.

Kristýna Šmehýlová

Foto: istockphoto.com

Rozum v hrsti

Hurá na burzu

Ak chcete lepšie zarobiť, skúste si predaj komodít cez burzu. Vôbec to nemusí byť sci-fi, či len nejaká zábavka pre mladých a pochabých. Jestvuje viacero možností. Napríklad obchodovanie cez burzu v Chicagu, kde sa vedú najmä virtuálne obchody bez dodania tovaru. Ale aj Európske burzy, kde môžete reálne predávať svoje komodity až po Bratislavskú komoditnú burzu. Pravdou je, že na to potrebujete brokera. Tých je však už požehnané a ich služby nemusia byť drahé a ani poplatky na burze vás nezruinujú.

Príklady sú najlepšie. Mladý a dravý agropodnikateľ Peter Molnár z dediny Tachty predáva celú svoju produkciu obilnín cez burzu v Rotterdame. Potvrdil nám, že spravidla dostáva za kukuricu ale aj iné plodiny ceny o 30eur vyššie ako na domácom slovenskom trhu. Dôležité je aj to, že on sa rozhoduje kedy a ako predá. Záleží len na ňom, či staví na istotu alebo sa rozhodne špekulovať. Výhodou jeho firmy je to, že má vlastnú kamiónovú dopravu a to čo predá, sám po Európe rozváža.

(ško)

Foto: Ján Škorňa

Osobnosť

Čerstvý vietor

Do výskumných kruhov ho priniesla mladá dáma Mgr. Dana Peškovičová, PhD. Sama je výskumníčkou a odborníčkou v oblasti genetiky hospodárskych zvierat. Zároveň manažuje tím výskumníkov. Je riaditeľkou Centra výskumu živočíšnej výroby v Nitre. Prostredie, ktoré je často veľmi konzervatívne, premieňa na živé striebro. Je to centrum živočíšnej výroby, v ktorom, prirodzene, chovajú hospodárske zvieratá. Okrem sledovania genetiky ošípaných, tam predávajú aj najlepšie odstavčatá chovateľom, svine porážajú a predávajú aj mäsové výrobky. Aby sa ukázali verejnosti, na Agrokomplex pripravujú expozíciu hospodárskych zvierat, ktoré si budú môcť návštevníci chytiť a pohladkať.

Pred niečo viac ako pol rokom, počas Týždňa vedy a techniky prevzala s kolegom z rúk ministra školstva prestížne ocenenie v kategórii vedecko-technický tím roka. Dostali ho za vybudovanie centier excelentnosti, ktoré skúmajú živočíšne genetické zdroje. Tie pomáhajú vychovávať mladých výskumníkov a odborníkov pre slovenský agrosektor a umožňujú užšiu spoluprácu s poľnohospodárskou praxou.

Ako manažérka výskumnej inštitúcie pochopila úlohu médií a veľmi aktívne s nimi spolupracuje. Či už ide o príspevky v odborných časopisoch, televízne a rozhlasové relácie, kde aktívne prezentuje prácu celého centra. A tu je jej najnovšia výzva. Ak máte alebo poznáte zaujímavé filmy z oblasti poľnohospodárstva či rozvoja vidieka, pošlite ich na Agrofilm. Je to festival, ktorý organizuje Centrum výskumu živočíšnej výroby už 29-krát. Všetky informácie nájdete na príslušnej webovej adrese.

(jarňa)

Foto: Ján Škorňa

V záhrade s profesorom

V júni sa ešte objavujú vlny chladnejšieho vzduchu, ale stromy a kríky zažívajú vrchol rastu-upozorňuje Ivan Hričovský.

1. Záhradkári začínajú zbierať prvé plody svojej práce najmä jahody, čerešne, či maliny. Nezabudnite, že jahodovisko treba po zbere ošetriť. Najmä vyhubiť buriny, prihnojiť, skypriť pôdu a v prípade výskytu bielej či fialovej škvrnitosti porast pokosíme, vyhrabeme a chemicky ošetríme.
2. Kontrolujeme vrúbľovanie a falošné letorasty pod miestom vrúbľovania vylamujeme. Pozdĺžnym rezom uvoľníme prevrúbľovacie pásky, aby sa nezarezali do kôry.
3. Pri marhuliach robíme Šittov rez.

To znamená, že letorasty dlhé 30 až 50 cm skracujeme o 1/4 až o 1/3. Zabezpečíme si tak stabilitu úrody aj kompaktnosť koruny.

4. Je čas aj na letný rez jabloní a hrušiek. Obidva rezy si môžete pozrieť aj vo videoarchíve Slovenskej televízie v relácii Farmárska revue z 25. mája tohto roku.
5. V júli je čas na očkovanie do T-zárezu na bdiace očko.
6. Nezabudnite na prebiereku plodov jabloní, hrušiek, broskyň a marhúľ. Plody dorastú väčšie, lepšie sa vyfarbia, ale zabezpečíte si aj lepšiu diferenciaciu kvetných pukov pre budúci rok. To znamená, že si zaistíte úrodu každý rok bez veľkých výkyvov.

(jarňa)

Foto: Archív FM

Repky s istotou maximálnej úrody

Repka je plodina, ktorej úroda závisí od mnohých faktorov. Je náročná na pestovanie z hľadiska technologického aj časového. Preto každý pestovateľ dokáže oceniť dobrú odrodu.

Limagrain má jeden z najväčších šľachtiteľských programov v Európe so stabilnou pozíciou na trhoch s líniovými odrodami ako Ontario, Ladoga, Adriana, Lohana a významne narastajúcim podielom hybridných odrôd Artoga a novinkou Arsenal. Hlavným cieľom hybridného šľachtiteľského programu je zvyšovanie úrod a ich stability, ako aj sústredenie sa na rozvíjanie iných agrotechnických charakteristík potrebných pre úspešné pestovanie repky ozimnej. Tie vlastnosti vyjadrujú všetko, čo poľnohospodárovi pomôže uľahčiť celý náročný technologický proces pestovania. To je práve to „čosi“ navyše, prínos pre pozitívny hospodársky výsledok na konci pestovateľského roku.

ARSENAL – skorá hybridná odroda, novinka pre pestovateľský rok 2013-2014. Hybrid registrovaný vo viacerých štátoch Európy. Výborné výsledky po prvom roku registrácie: Slovensko – 117 % na priemer kontrol, Maďarsko po prvom roku obdobia – 128 % na priemer kontrol a 1. miesto. **Arsenal bol na Slovensku skúšaný v rokoch 2011 a 2012 a skončil v registračných skúškach na prvom mieste. Dosiahol vysoké a vyrovnané úrody vo všetkých výrobných oblastiach.** Podobné výsledky dosiahol aj v registračných skúškach v Nemecku, vo Veľkej Británii a v krajinách s podobnými pestovateľskými podmienkami – v Poľsku a Maďarsku.

ARSENAL vyniká úrodami a odporúčame ho do všetkých výrobných oblastí a pestovateľských podmienok. Okrem toho vyniká aj vysokou toleranciou voči Phome lignam – hospodársky najškodlivejšej chorobe repky v rámci celej Európy. **Arsenal ako vôbec prvý hybrid disponuje unikátnou kombináciou kvantitatívnej a kvalitatívnej rezistencie.** Kvantitatívna rezistencia spočíva vo vyššej tolerancii voči viacerým rasám fómy, predstavuje dlhodobé a účinné riešenie, ktoré zachytí široké spektrum novej nákazy. Kvalitatívne je cieleňá na v súčasnosti najškodlivejšiu rasu fómy označovanej ako Rlm7. Rezistencia pôsobí v dostatočnej miere, aby repka bola schopná plynule rásť a vyvíjať sa.

Ďalšou pridanou hodnotou hybridnej odrody **ARSENAL je geneticky podmienená nepukavosť šesúľ. Túto významnú vlastnosť získal cieleňým šľachtením.** Nepukavosť šesúľ prináša dve nesporné výhody. Pestovateľ získava mimoriadnu schopnosť odrody zňašať nepriaznivé poveternostné podmienky. Tieto vplyvy poškodia ARSENAL omnoho menej, než iné hybridy, ktoré túto vlastnosť nemajú. Druhou výhodou je vyššia istota pre dlhšie obdobie optimálneho zberu. **Šesule vydržia viac a dlhšie neporušené, nestrácajú úrodu, a tým ani peniaze, ktoré dokáže dobrá repka priniesť.** Táto istota sa výborne hodí do našich klimatických podmienok, pretože každá

žatva prináša riziko búrok, dažďov a tým následné prerušenie priebehu zberových prác. Straty sú z hľadiska času aj silových vplyvov na šesule minimalizované.

ARSENAL je špičková repka v úrodách, v tolerancii voči chorobám a ako pridanú hodnotu ponúka navyše geneticky podmienenú nepukavosť šesúľ. Spoločne vytvárajú unikátnu kombináciu vlastností, ktoré pestovateľovi repky poskytnú maximálnu istotu dosiahnutia dobrej úrody.

Samozrejme v ponuke LG ostávajú aj osvedčené odrody repky. V prvom rade sa jedná o **hybrid Artoga, ktorý je v posledných dvoch rokoch najpestovanejšou repkou na Slovensku vôbec.** Artoga je vhodná najmä do intenzívnejších podmienok, ale dobré a stabilné úrody poskytne v každej oblasti pestovania. To čo má navyše, je geneticky podmienená nepukavosť šesúľ. Pre prax je dôležitá aj veľmi dobrá tolerancia voči chorobám, najmä voči sklerotínii.

Ladoga – ako celkovo druhá najpredávanejšia odroda na Slovenku má tiež svoje nezastupiteľné miesto na prevádzkových plochách. Ladoga vyniká hlavne bezkonkurenčným prezimovaním, včasným jarným štartom a bohato navetvenými rastlinami. Prináša úrodu a spokojnosť pestovateľom už niekoľko rokov. Ponuka spoločnosti Limagrain zahŕňa ešte líniové odrody Lohana a Adriana – vyznačujú sa vyrovnanými, vysokými úrodami a veľmi dobrým zdravotným stavom.

Odrody LG patria na každé pole, sú „do koča a aj do voza“. Každý pestovateľ si v sezóne 2013-2014 bude môcť vybrať z ponuky repiek LG presne to, čo potrebuje a čo mu bude vyhovovať. Bližšie informácie a istotu výberu si môže potvrdiť aj na pripravovaných jarných seminároch repky LG, ktoré bude Limagrain organizovať v polovici mája a na ktoré sú všetci pestovatelia repky, čo chcú získať viac, srdečne pozývame.

Ing. Juraj Drgoňa
Produktový manažér, Limagrain Slovensko

ŠOS - hybridy, ÚKSUP Slovensko, Úroda semena podľa ročníkov

Ročník Hybrid	2011		2012		2011-2012	
	t/ha	%	t/ha	%	t/ha	%
ARTOGA K1	4,85	102,9	5,27	101,7	5,06	102,2
NK LINUS K2	4,58	97,1	5,09	98,3	4,84	97,8
K1+K2	4,72	100,0	5,18	100,0	4,95	100,0
ARSENAL	5,52	117,0	5,43	104,8	5,48	110,7

Daniel J. Kratky - hosť Jána Škorňu...

...každý mesiac
v právnej poradni relácie

Farmárska Revue

Každý prvý víkend v mesiaci na Dvojke!

rtv: ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA

:2

Arsenal Artoga

VYSOKÉ ÚRODY
STABILITA VO VŠETKÝCH PODMIENKACH
ISTOTA PRE PESTOVATEĽOV

Hybridy s istotou najvyššej úrody

Arsenal - skorá novinka pre rekordné úrody vo všetkých oblastiach

Artoga - preverený európsky rekordman do všetkých oblastí

Limagrain Central Europe S.E., organizačná zložka Slovakia, M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80

■ Ing. Eva Bednárová - 0907 850 952 ■ Attila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Ľubomír Palovčík - 0907 850 069